

РЕЦЕНЗИЯ

На дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност „Икономика и управление (индустрия) в ЮЗУ „Неофит Рилски“

Рецензент: проф. д-р Рая Христова Мадгерова

Автор на дисертационния труд: **АТАНАСИОС ЛЕОНИДАС ПАРДАЛИС**

Тема на дисертационния труд: **„ПРОБЛЕМИ НА КОНТРОЛА НА СТРОИТЕЛНИ ПРОЕКТИ“**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 809/08.06.2020 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

1. Кратки биографични данни за кандидата

Атанасиос Пардалис е докторант в катедра „Мениджмънт и маркетинг“ в Стопанския факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ от 2015 г.

Той е бакалавър по Електроинженерство (Университет за приложни науки Ламия – Гърция – 1994-1999 г.), магистър по Производство: мениджмънт и технологии (Open University London) – Великобритания – 2004-2006 г.), завършил е следдипломна квалификация по Индустриален мениджмънт в Университет за приложни науки в Пирея – Гърция (2002 – 2003 г.) и Методика за развитие на научно-изследователската работа в същия университет (2004 г.).

Професионалното му развитие започва като строителен инженер в строителна компания (ELEMES LTD - 2000-2002 г.) и преминава последователно през различни позиции – ръководител проекти в строителна компания (ERGOPLANT LTD - 2003-2005 г.), доцент в Училище за обучение на гръцката полиция (2009-2010 г.). От 2005 г. и понастоящем е консултант по качество в Техническа служба по строителството - недвижими имоти „PARDALIS ATHANASIOS & COLLABORATORS“ и технически директор и главен финансов директор в „ERGOPLANT ENERGETIC“. От 2008 г. и до момента той е представител на Южна Гърция за промишлени конструкции в „EURO CONSTRUCTION COMPANY“. Има редица професионални лицензи, придобити в периода от 2000 до 2013 г.

2. Обща характеристика на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд е по актуален проблем – контролът върху дейностите в строителния сектор. Той е структуриран и балансиран правилно – съдържа увод, три глави, разкриващи спецификата на строителния отрасъл и актуалните теоретични проблеми на контрола в него, както и анализи на база емпирични проучвания, заключение, списък на използваните литературни източници и приложения. Тази структура и съдържанието на

отделните глави са важна предпоставка за извеждането на проявяващите се специфични проблеми в сектора. По всяка от трите глави са направени необходимите изводи.

Дисертационният труд е разработен в обем от 179 страници, като приложенията са разположени от стр. 162 до стр. 177. Авторите виждания и направените анализи са илюстрирани нагледно с 48 фигури и 16 таблици. Същевременно дисертационният труд съдържа приложение в обем от 18 страници, което включва 33 таблици. Представен е списък на таблиците в разработката. За представянето на своето виждане по разглежданите въпроси дисертантът е проучил и анализирал 114 литературни източника, които са цитирани коректно.

Уводът представя точно тематиката на дисертационния труд и обосновава неговата актуалност и значимост, разкрива степента на отразяването на разглежданата проблематика в литературните източници. Правилно са посочени обектът, предметът, основната научна теза и целта на дисертационното изследване.

Обектът на изследването *„са проблемите на контрола на строителните проекти в Гърция“*, а неговият предмет е *„състоянието на контрола на строителните проекти в Гърция“*.

Целта на изследването е *„да се оцени контрола върху строителните проекти, да се идентифицират проблемите и да се разкрият възможностите за създаване на механизъм за тяхното решаване.“*

Формулирани са 4 изследователски задачи, които в процеса на изследването и разработването на дисертационния труд са изпълнени.

Основната теза на дисертационното изследване е правилно формулирана и обоснована. Според нея: *„Контролът на строителните проекти е предпоставка за развитието на строителния бизнес, който представлява значителна част от бизнеса в световната, европейската и националната икономика и за качествено изпълнение на строителни проекти. Контролът на строителните проекти се отличава със свои специфични характеристики, но функционирането му се съпътства от редица проблеми, произтичащи от тях.“*

В увода са представени методологията на изследването и източниците на проучването. Разгледана е степента на развитост на проблема в научната литература. Използван е богат набор от подходящи методи за анализ и оценка, което е предоставило възможност за задълбочено разглеждане на дисертационния проблем. Положителен момент е, че направените анализи и оценки се основават както на официални статистически данни от такива информационни източници, като Hellenic Statistical Authority (ELSTAT), European Commission, Bank of Greece и Alpha Bank of Greece, Института за икономически и индустриални изследвания в Гърция (IOBE), така и на информация от собствено анкетно проучване на контрола на строителните проекти в строителни компании на територията на Гърция. Докторантът има за база и теоретични и практически изследвания от гръцки, български и световни учени и др.

Докторантът прави и някои научни уговорки, касаещи времето, мястото и методологията на изследването и разкрива някои затруднения, съпровождащи изследователската работа по дисертационния труд.

Заклучението адекватно отразява постигнатите резултати в процеса на изследването.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В първа глава („Специфика на строителния отрасъл“) докторантът разглежда основните концепции, свързани със специфичните особености на строителния отрасъл, неговите характеристики, роля и значение за развитието на икономиката и отделя необходимото внимание на ролята и задълженията на участниците в строителния процес, имайки предвид силно регулирания характер на строителството, налагащ необходимостта от строго спазване на задължения и реализация на функции, с цел спазване на нормативните изисквания за постигане на законосъобразност.

Съществено значение при разглеждането на проблема има разкриването на факторите на развитие на строителството. Докторантът прави систематизация на факторите и ги класифицира в три групи – извън строителния сектор (на макроравнище), в сектора и на фирмено равнище.

В същата глава, основавайки се на официални статистически данни, той анализира състоянието на строителния отрасъл в Република Гърция, като представя свои изводи, свързани с проблемите в развитието му.

Важна част от първа глава е проблемът за проектите и проектния подход в строителството, разгледан в трети параграф. Обоснована е необходимостта от прилагането на проектния подход в строителството, неговото значение, разглеждат се дефиниции на редица автори, на базата на които докторантът формулира своето виждане за същността на строителните проекти.

Систематизирани са особеностите на строителните проекти и е представена тяхната класификация. Формулирани са основните и най-съществени критерии, по които може да бъдат класифицирани строителните проекти. Специално внимание е отделено на такива важни въпроси, като жизнения цикъл на строителните проекти и организационните форми на тяхното изпълнение. Като значима характеристика на тези проекти е определена ограничеността на ресурсите, влияеща върху такива основни параметри, като срокове, разходи и резултати.

Втора глава („Теоретични проблеми на контрола на строителни проекти“) е посветена на контрола на строителните проекти. В първи параграф на тази глава се разглеждат функциите на контрола на тези проекти и е аргументирана връзката между планирането и контрола. За изясняването на проблема са анализирани редица литературни източници. Докторантът е направил систематизация на съдържанието на етапите на процеса на контрол. Формулирани са изискванията, на които следва да отговаря системата за контрол, за да бъде ефективна. Определени са основните компоненти на контрола - контрол на разходите, контрол на качеството/спецификациите,

контрол на времето или графика. Изведени са характеристиките на контрола и са разгледани са видовете контрол на проекти.

Вторият параграф е посветен на контролната функция и отговорности на ръководителя на строителния проект и е обоснована ролята на органите за контрол на строителни проекти. Направен е извод за значението на наличието на оптимална организационна структура за контрол и управление за неговото успешното реализиране на строителния проект.

Във втора глава се разглежда и въпросът за информационното осигуряване на контролната дейност, като се извежда съдържанието на основните компоненти на информацията.

Особено значение за изясняването на контрола върху строителните проекти има разгледаният в четвъртия параграф на тази глава въпрос за икономическия контрол, като се изяснява връзката между контрола на разходите и финансовия контрол и се подчертава, че контролът върху разходите е важна част от финансовия контрол.

Трета глава („Анализ на резултатите от изследването и проблеми на контрола на строителни проекти“) се характеризира със задълбочен анализ на резултатите от проведено дисертационно изследване, извършен с помощта на богат аналитично-оценъчен инструментариум и извеждане на проблемите на контрола на строителните проекти. Определена и обоснована е системата от показатели за анализ и оценка на състоянието на контрола на строителните проекти (параграф 3.1.). На база на резултатите от проведеното авторово проучване в параграф 3.2. е анализирано и оценено състоянието на икономическия контрол на строителни проекти в Република Гърция.

В параграф 3.3. са изведени проблемите, отнасящи се до контрола на строителни проекти в строителните предприятия в Република Гърция, обособени в две групи – проблеми, свързани с особеностите на контрола на строителни проекти и такива, свързани с особеностите на контрола на строителни проекти. На тази основа са предложени препоръки за подобряване на контрола на строителните проекти на строителните предприятия.

В заключението са представени основни изводи от дисертационното изследване.

За постигането на целта и доказването на изследователската теза са използвани подходящи методи и подходи – анализ и синтез, редица статистически методи, метод на експертизата, интуитивен и систематичен подход.

Високо може да бъде оценено проведеното от докторанта собствено представително извадково анкетно проучване, което има особено важно значение за постигането на целта и задачите на изследването и за доказване на основната теза. То е методически издържано – ясно са определени неговият обхват, цели и задачи. Формираната извадка включва 50 респонденти, представители на различни по големина предприятия в сектора на строителството в периода от септември 2016 г. до юни 2017 г. на територията на Република Гърция, активни в строителството на общи конструкции и реализиращи проекти в цяла Гърция и в чужбина. Статистическата обработка на

данните е извършена с помощта на статистическо приложение на Microsoft Excel.

Имайки предвид цялостния изследователски труд и постигнатите резултати, е необходимо да се отбележи, че дисертантът е изпълнил поставените цел и задачи.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Докторантът е формулирал 5 приноса с научен и научно-приложен характер, които разкриват постигнатите резултати и са негово лично дело.

Приемам посочените приноси и считам, че като важен теоретичен принос следва да се отбележи критичното изследване, систематизирането и обобщаването на теоретичните възгледи в областта на строителния сектор, строителните проекти и контрола при тяхната реализация.

Съществено приложно значение за строителната практика в Република Гърция имат очертаните проблеми, свързани с реализацията на контрола на строителните проекти.

Като особено значим принос, както от теоретична, така и от приложна гледна точка, може да се разглеждат разработената методика за анализиране на контрола на строителни проекти и предложената система за анализ и оценка на състоянието на икономическия контрол на строителни проекти.

Съществен приносен характер с научно-приложно значение имат и направените анализи и оценки, очертаните изводи, както и изведените проблеми и формулираните възможности за подобряване на контрола на строителни проекти в строителните компании в Република Гърция.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Списъкът на публикациите показва, че дисертантът изпълнява минималните национални критерии за придобиване на ОНС „доктор“. Той е представил четири публикации. Три от тях са самостоятелни статии и една е съвместна с научния ръководител. Всички са публикувани в реферирани и индексирани издания. Те отразяват същностни страни от дисертационното изследване.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е изготвен съобразно изискванията. Той разкрива основните аспекти на дисертационния труд и постигнатите резултати.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Оценявам високо изследователската работа на докторанта и постигнатите от него резултати и считам, че той би могъл да продължи научните си изследвания в областта на дисертационния труд и да задълбочи усилията си към

практическото приложение на разработената методика за анализиране на контрола на строителни проекти и предложената система за анализ и оценка на състоянието на икономическия контрол на строителни проекти.

Към докторанта имам следните доизясняващи въпроси:

1. Да се направи по-ясна съпоставка и систематизация на приликите и разликите в същността и прилагането на проектния подход в строителството и в други сектори на икономиката.
2. Кой от трите вида икономически контрол, разгледани в дисертацията, има най-съществено значение за реализиране на строителните проекти и защо?
3. На какъв принцип е избрана системата от показатели за анализ и оценка на контрола на строителни проекти?
4. Как биха могли да бъдат решени проблемите, свързани с особеностите на контрола на строителни проекти в Република Гърция?

8. Заключение

Предложеният за рецензиране дисертационен труд притежава висока стойност и отговаря на критериите за самостоятелно изследване. Той съдържа важни изследователски резултати и конкретни научни и научно-приложни приноси.

Като имам предвид извършената сериозна изследователска работа и положителните качества на представената дисертационна разработка, реализираните приноси и наличието на публикации в реферирани и индексирани издания, считам, че трудът отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и на Правилника за неговото прилагане, касаещи присъждането на образователната и научна степен “доктор”.

На това основание изразявам положителното си становище и с пълна убеденост предлагам на членовете на уважаемото Научно жури на Атанасиос Леонидас Пардалис да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност „Икономика и управление (Индустрия)“ в професионално направление 3.7. „Администрация и управление“.

29.06. 2020 г.

Рецензент:

(проф. д-р Рая Мадгерова)